UUSI ALKU

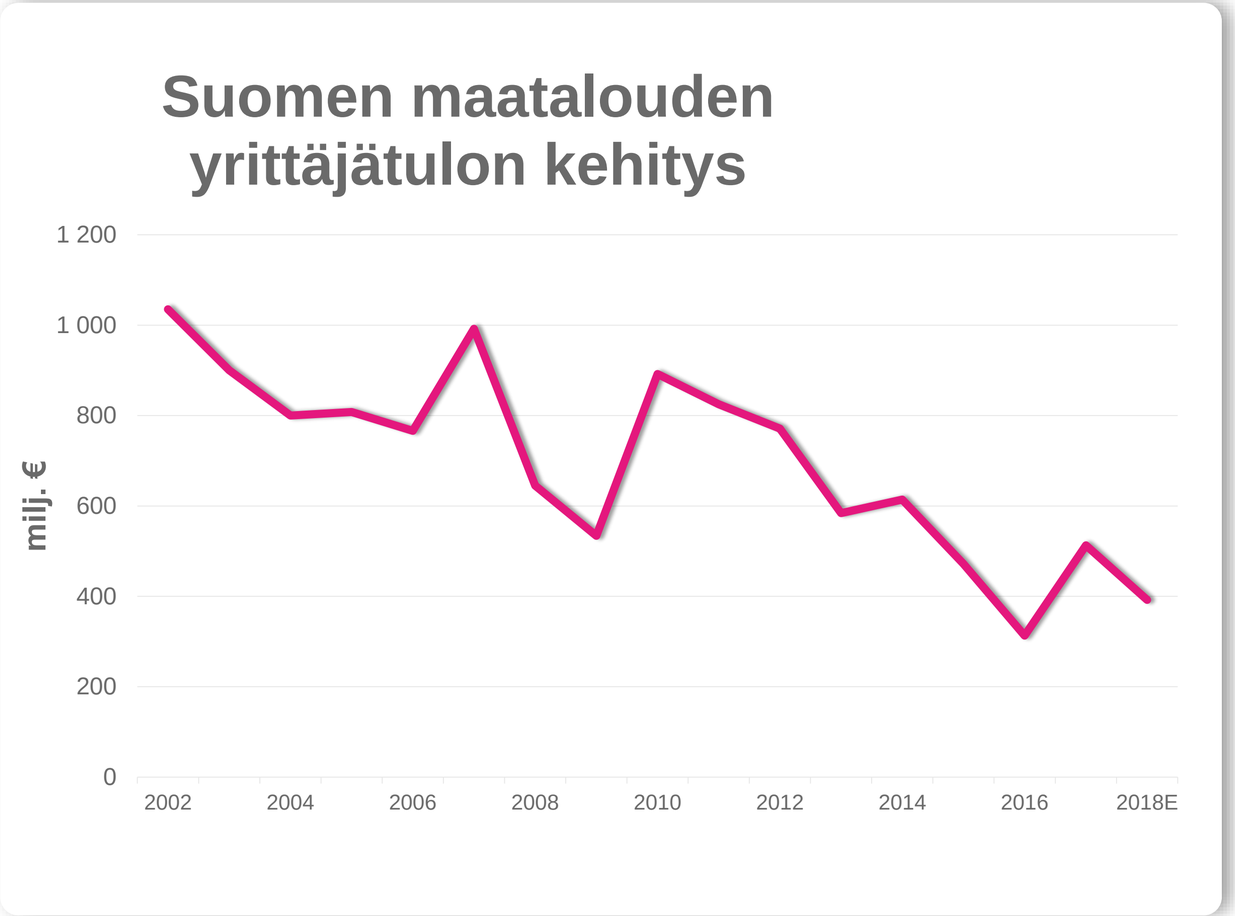
MAATALOUS ON MYÖS TULEVAISUUDEN ELINKEINO

Maa- ja metsätalousvaliokunta
Asiantuntijakuuleminen
19.2.2019

Reijo Karhinen
Selvityshenkilö
www.reijokarhinen.fi
@reijokarhinen

Maatalouden kannattavuustaso on heikko – miksi näin on annettu tapahtua?
Vajaa puolet tiloista tekee tappiollista yrittäjätuloa!

2017 on ennakkotulos, 2018 on ennuste
Lähde: Luke Taloustohtori, Maatalouden kokonaislaskenta

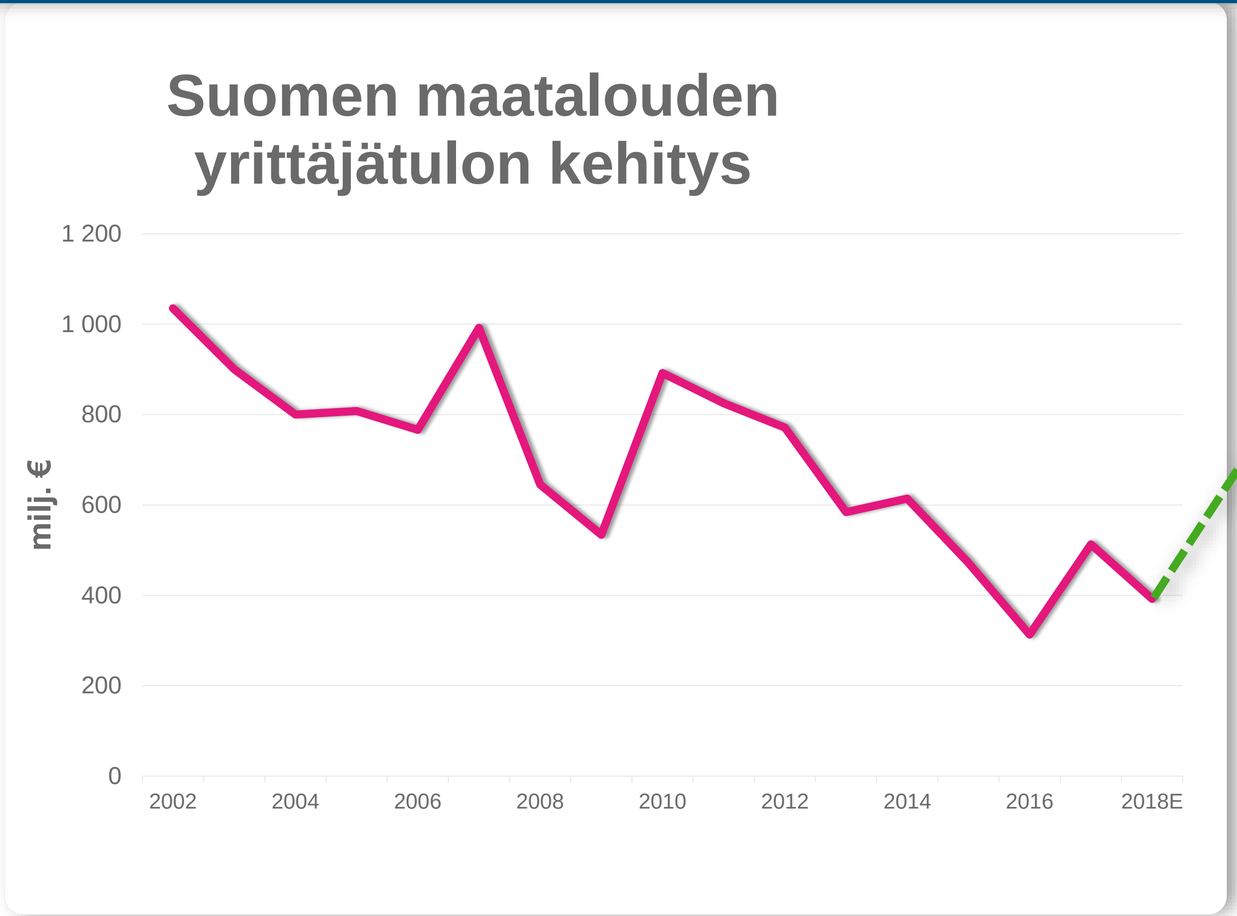
Yrittäjätulo = Markkinatuotot + maataloustuet - kustannukset pl. yrittäjäperheen palkkavaatimus sekä oman pääoman korkovaatimus

Maatalous on tiukasti ohjattua, säädeltyä, luvitettua jne…

Kuka kantaa kokonaisuudesta vastuun?

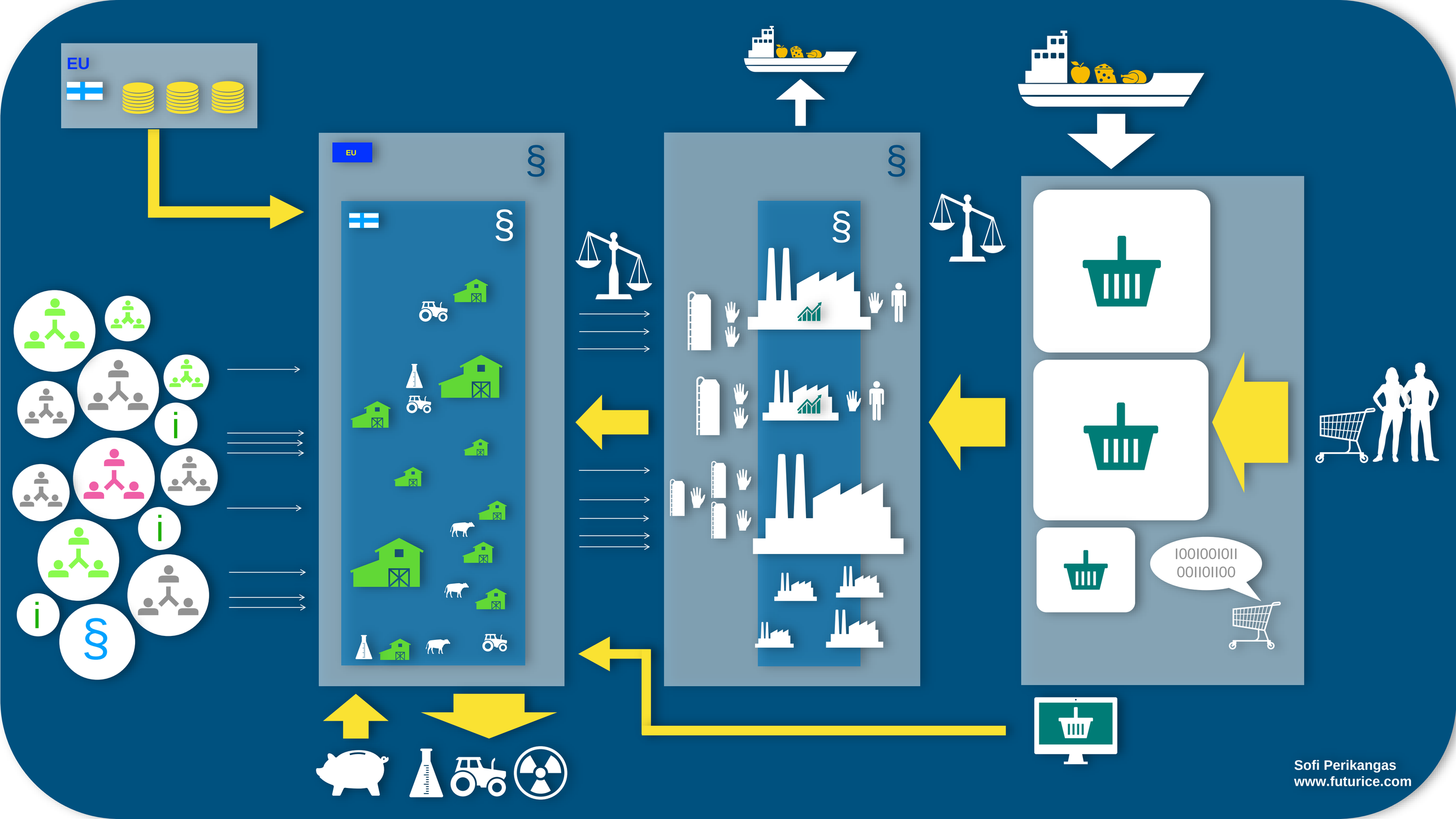

Toimeksiannon mukainen tavoite on saavutettavissa – Monen asian on kuitenkin muututtava

2017 on ennakkotulos, 2018 on ennuste
Lähde: Luke Taloustohtori, Maatalouden kokonaislaskenta

Yrittäjätulo = Markkinatuotot + maataloustuet - kustannukset pl. yrittäjäperheen palkkavaatimus sekä oman pääoman korkovaatimus

EU
EU
§
§
§
§
i
i
§
IOOIOOIOII
OOIIOIIOO
Sofi Perikangas
www.futurice.com

Laaja osallistaminen selvitystyön pohjana

Toimeksianto
+ 500 milj. euroa

Kuulemiset

- Tapaamiset
- Maakunnalliset tilaisuudet
- Työpajat
- Pyöreän pöydän keskustelut
- Tila- ja yritysvierailut

I kierros

II kierros

Aivoriihen osallistujat ryhmittäin	N
Maatalousyrittäjä	3113
Muu yrittäjä tai työntekijä yrityksessä	572
Kuluttaja tai opiskelija	1383
Muu asiantuntija (järjestö, valtion- tai kunnallishallito, tutkimus ja kehitys jne.)	1091
Yhteensä	**6159**

Aivoriihi

Kohdennetut

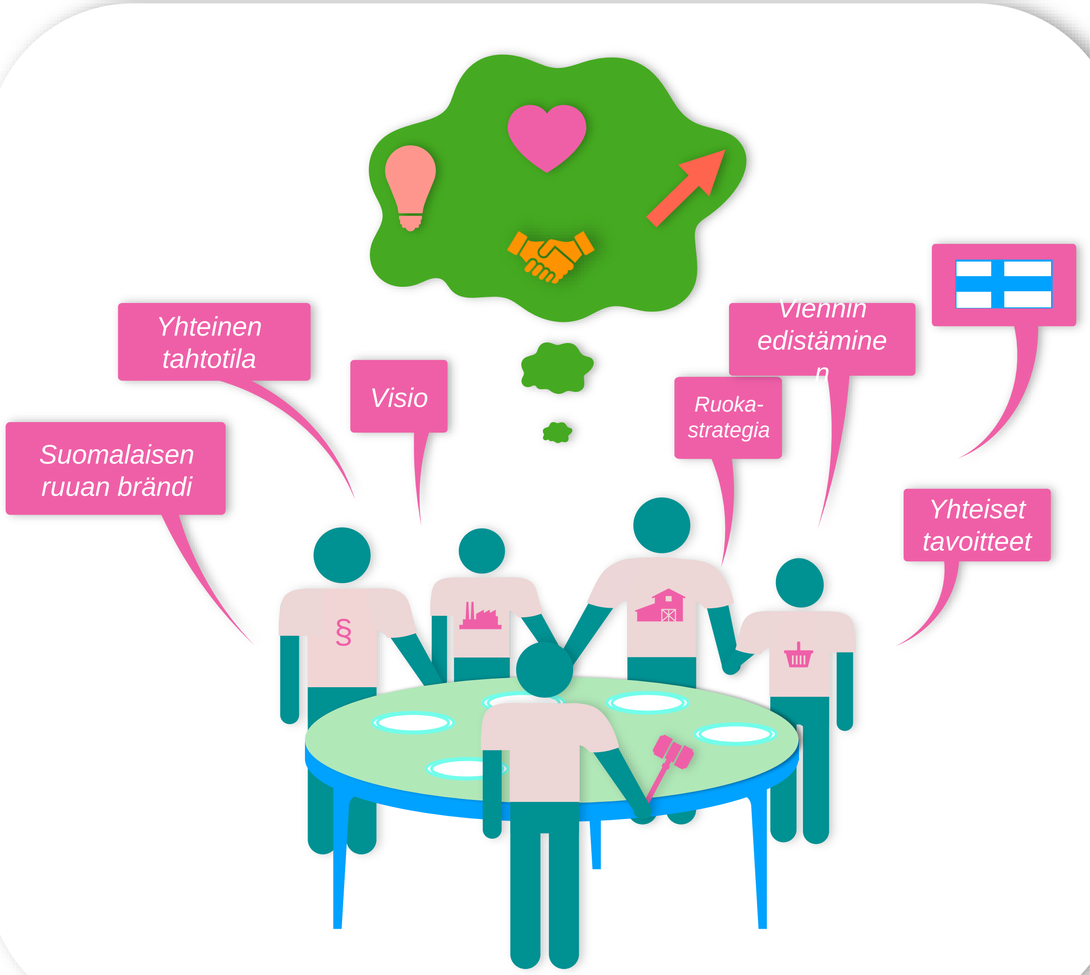
Rahoitus

Innovaatiot & erikoistuminen

Loppuraportissa yli 50 ratkaisuehdotusta

Uusi linjaava keskustelufoorumi: Yhteinen ruokapöytä

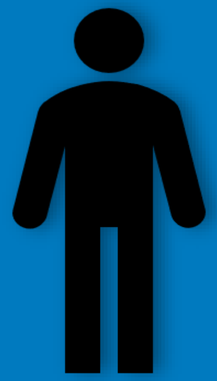

Talousosaaminen ja tulosajattelu ovat ensimmäinen askel kannattavuuskriisistä nousuun

kg
l
tn/ha

Tuotantolähtöisyydestä tuloslähtöisyyteen

€

Oman työn arvostus kunniaan

Kysyntälähtöisyys – kohti kuluttajan tarpeiden tunnistamista

Viranomaisten asenne valvojasta mahdollistajaksi

Ruuan arvostus lähtee meistä jokaisesta

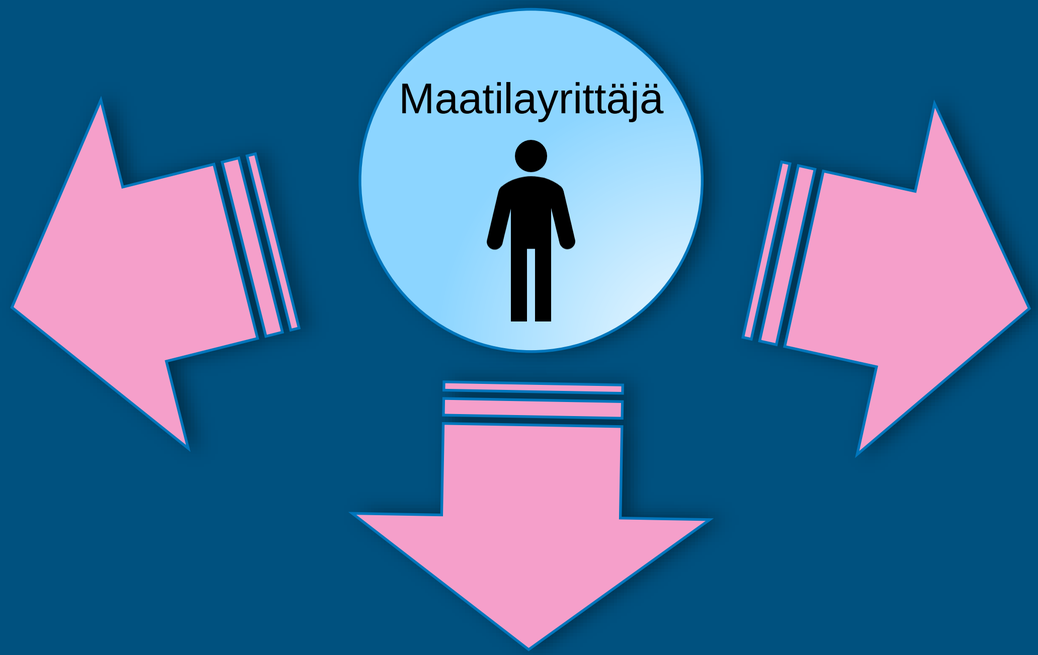
Vahvempaa omistajaohjausta ja enemmän yhteistyötä

Lähde: Aivoriihi, Fountain Park

Tuottajien noustava vahvemmin kuskin paikalle

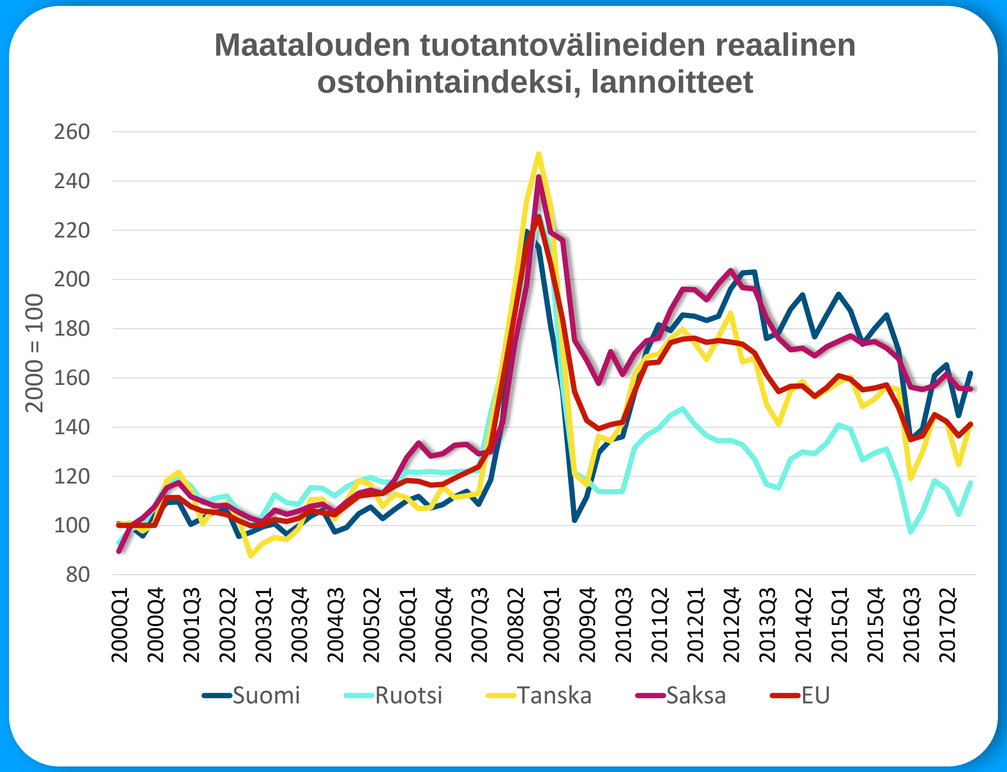
Voimistettava omistajaohjausta omistamassaan teollisuudessa

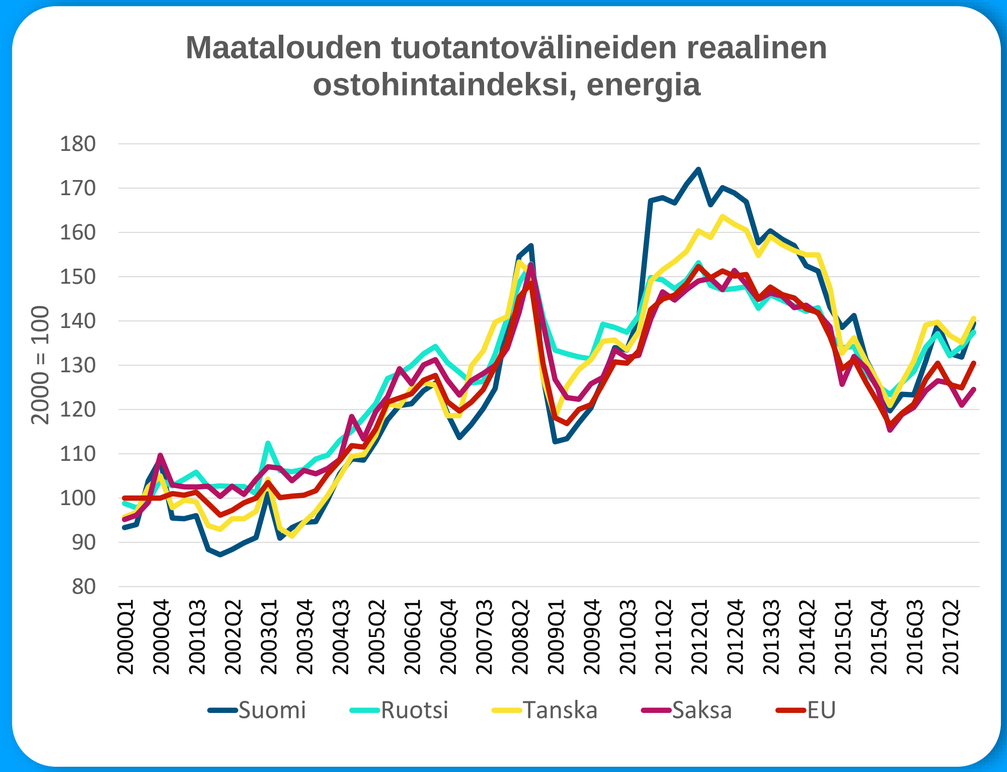

Vaadittava laadukkaampaa ohjausta, neuvontaa ja koordinointia

Lisättävä keskinäistä yhteistyötä ja joukkovoimaa esim. perustamalla tuottajaorganisaatioita

Silmiinpistävän kova hintojen nousu erityisesti lannoitteissa ja energiassa

Lähteet: Tilastokeskus, Eurostat

Omistajaohjausta vahvistamalla ja yhteistyötä lisäämällä lisää tuottoja ja vähemmän kuluja

Maatalouden tuottoerittely	2016
Tiloja edustettuna	49 866 kpl
	milj. euroa
Kasvinviljelytuotto	896
Kotieläintuotto	1833
Kasvihuone- ja avomaatuotto	455
Muut tuotot	191
Tuotot yhteensä*	**3 375**

Lähde: Luke Taloustohtori, Maatalouden kokonaislaskenta
*pl. kaikki tuet

Maatalouden kustannuserittely	2016
Tiloja edustettuna	49 866 kpl
	milj. euroa
Tarvikekustannukset	1 859
Konekustannukset	1 003
Rakennuskustannukset	346
Muut kustannukset	928
Työkustannukset*	206
Korkokustannukset*	101
Tuotantokustannukset* yhteensä	**4 443**

Lähde: Luke Taloustohtori, Maatalouden kokonaislaskenta
*pl. Tilakäyttökustannus, oman pääoman korkovaatimus, oma palkkavaatimus

\+ 150 – 200 milj. € per vuosi

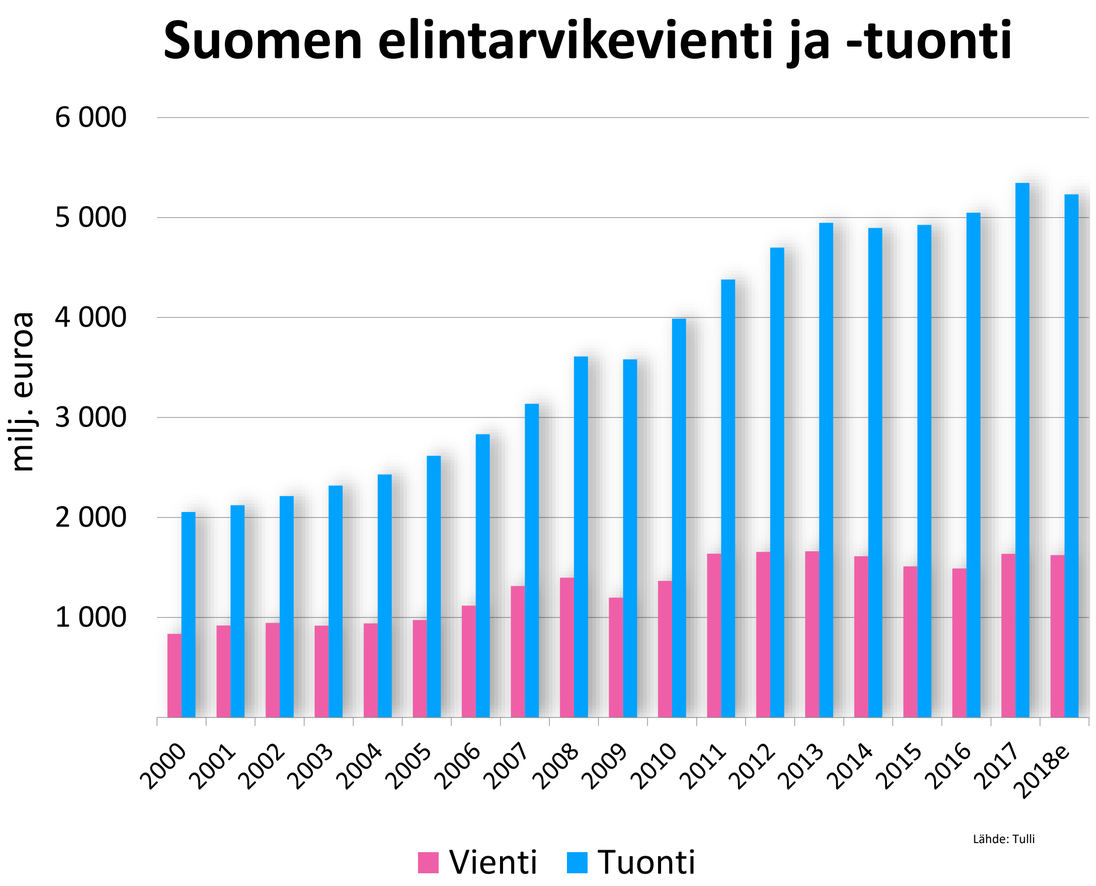
\- 250 milj. € per vuosi

Peltoreformi 2025 – Pellot ovat maatalouden tärkein tuotantoväline

- Tilusjärjestelyihin vauhtia
- Peltojen kasvukunnon merkittävä parantaminen
- Peltojen pisteytysjärjestelmä
- Omistustietojen saatavuuden parantaminen
- Tukipolitiikan ehtojen muutoksella peltomaata tarjolle
- Vuokrasääntely käyttöön
- Raivattujen peltojen tukikäytännön selkeytys

Vienti – alisuoriutujasta turvallisen ruuan globaaliksi viejäksi

- Nostetaan vienti ruokaketjun strategiseksi painopistealueeksi
- Perustetaan elintarvikealan yritysten vetämä vientiryhmä
- Euromääräinen (mrd.) tavoite viennille: 1,6 -> 2,6 - > 4,6 (2030)
- Elintarvikeviennille valtiovallan vahva strateginen ja taloudellinen tuki
- MMM:n ja TEM:n yhteistyön tiivistäminen

Suomalainen maatalous nostettava edelläkävijäksi uuden teknologian hyödyntämisessä

- Panostetaan digitaaliseen osaamiseen, arvoverkkojen johtamiseen ja infrastruktuurin kehittämiseen
- Asetetaan tavoitteeksi tekoälyn soveltamisessa johtajuus maailmanlaajuisesti
- Osallistutaan tiiviisti eurooppalaiseen maatalouden ja elintarviketeollisuuden digitaaliseen kehitystyöhön
- Varmistetaan, että maatilayrittäjillä käytettävissä laadukas ja keskitetty tuki uuden teknologian hyödyntämisessä

Enemmän rohkeutta ja ennakkoluulottomuutta uuden kokeiluun

- Kaupan asiakastiedot auki kolmansille osapuolille
- HY:n ja Aalto-yliopistoille yhteinen food- ja agritechiin keskittyvä innovaatiohautomo
- Lisää panostusta uusien kasvilajien saamiseksi markkinoille
- Lisää yhteisiä resursseja innovaatiotoimintaan

Viranomaisten päätöksillä on poikkeuksellisen suora vaikutus myös maatalouden kannattavuuteen

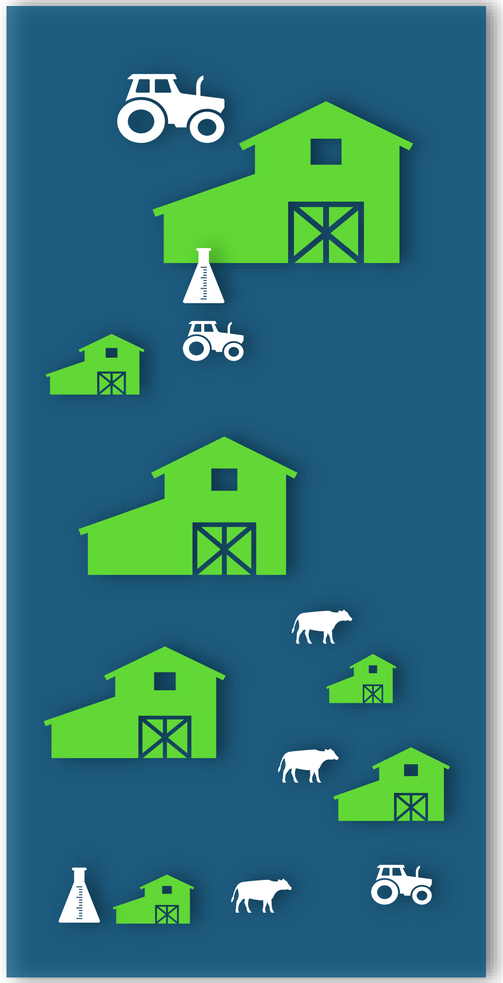
- Yleinen kulttuurimuutostarve kohdistuu suurella painoarvolla myös viranomaistoimintaan. Ehdotan, että alkutuotannon taloudellinen tuloksellisuus nostetaan myös viranomaistoiminnan keskeiseksi prioriteetiksi.

- On perusteltua selvittää, onko ministeriön nykyinen organisoitumismalli yhteensopiva maatilayrittäjien kohtaaman rajun toimintaympäristön muutoksen kanssa.

- MMM:n on seurattava tarkkaan sitä, että EU:n asettamat ohjeet ja normit ja ennen kaikkea niiden soveltaminen käytäntöön eivät aseta suomalaista viljelijää epäoikeudenmukaiseen asemaan suhteessa muiden EU-maiden viljelijöiden kanssa.

- Esitän tehtäväksi erillisen ja seikkaperäisen selvityksen siitä, valuuko mahdollisesti osa julkisesta tuesta heikosti toimivan kilpailun johdosta alkutuotannon läpi ruokaketjun muille toimijoille?

Maataloutemme ja sen myötä ruokahuoltomme perustan muodostaa nyt ja tulevaisuudessa investoivat, toimintaansa kehittävät ja aitoa yrittäjäriskiä ottavat kannattavat tilat – koosta riippumatta

- Tukipolitiikan keskiöön
- Tulorahoitusta vahvistettava: tasausvaraus uudelle tasolle
- Tutkimus, koulutus ja neuvonta vastaamaan tämän päivän yrittäjien vaatimuksia
- Rahoitus : instrumentteihin, rahoittajiin, laina-aikoihin jne. uutta luovaa kriittistä tarkastelua
- Työvoima: ratkaistava osana laajempaa kokonaisuutta

Suositus: Uudelle ohjelmakaudelle tehtävä rohkeita valintoja tukien allokoimiseksi aitoon ruoantuotantoon

- Luodaan viitekehys, jossa nimenomaan investoiville ja tilojansa kehittäville ja aitoa riskiä ottaville ja ruokaa tuottaville maatilayrittäjille luodaan parhaat mahdolliset edellytykset motivoituneina kehittää tuotantoa ja onnistua tavoitteissaan. Poistetaan keinotekoisia kattoja, jotka olemassaololllaan johtavat monimutkaisiin omistusjärjestelyihin joissain erityistilanteissa.

- Ollaan valmiita tekemään valintoja. Tiedostetaan ja tunnustetaan avoimesti, että tukipolitiikalla vaikutetaan rakenteisiin ja elinkelpoisten tilojen kehittymiseen ja niiden menestymiseen myös tukipolitiikan ulkopuolella. Lopetetaan näennäisviljelyn tukeminen. Edellytetään tuen ehtona riittäviä myyntituottoja viljelystä, esimerkiksi tasoa 20 000 euroa vuodessa.

- Tukipolitiikan tulisi perustua yhteiseen kansalliseen näkemykseen siitä, miltä Suomen ruuantuotannon halutaan näyttävän 10-20 vuoden päästä.

- Uusi ohjelmakausi uusine EU -tason linjauksineen on myös mahdollisuus maataloushallinnolle uudistaa omia toimintamalleja, neuvottelumekanismeja ja suhteuttaa oma riskinotto muiden EU -maiden tasolle.

Kuluttaja odottaa kotimaisen ruuan selkeää esillepanoa ja parempaa lähiruuan saatavuutta

Lähde: Aivoriihi, Fountain Park

Ruokakaupalta odotetaan win-win-kumppanuutta ja asiakastiedon avoimuutta

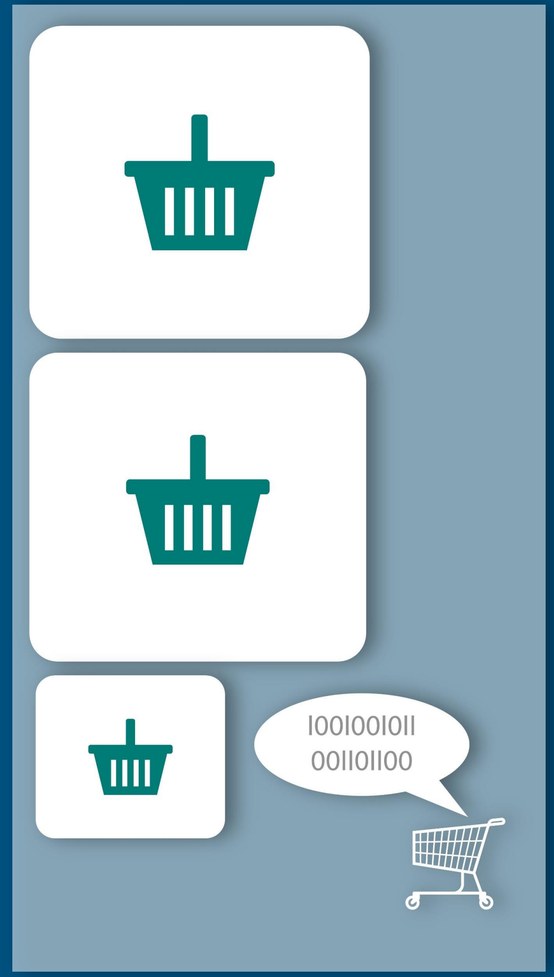
Ruokakauppa

- Keskittynyt
- Kannattava
- Vahva neuvotteluasema
- Paljon kritisoitu

Odotukset ruokakaupalle

- Win-win kumppanuus
- Asiakastiedon avoimuus ja hyödyntäminen

Markkinoilletulon kynnys hyvin korkea

EHDOTUKSET

- Valmius luovuttaa asiakastietoa kolmansille osapuolille
- Määräävässä markkina-asemassa oleville velvoite myydä sisäisellä hinnalla pienille toimijoille
- Erilliset hyllyosiot kotimaisille tuotteille
- Ei-suomalaisen vaatimustason tuotteille omat hyllyt

Myös tutkimuksen, koulutuksen ja neuvonnan uudistuttava

Lähde: Aivoriihi, Fountain Park

Puute koordinoidusta ohjauksesta – kiireellisesti perustettava uusi Osaamis- ja palvelukeskus

Osaamis- ja palvelukeskus

Toimenkuva

- Palvelu- ja tukitoimintojen yhdenmukaisuus
- Varmistaa uuden teknologian hyödyntäminen
- Maatilayritysten johtamisen tuki
- Varmistaa kokemusten vaihto tilojen välillä
- Kansainvälinen kokemusten vaihto
- Taloudellisen vertailutiedon kerääminen ja jakaminen
- Jne.

Tarvittava osaaminen

- liikkeenjohto
- liiketalouden suunnittelu
- rahoitus
- talouden tunnuslukujen seuranta
- riskien hallinta
- markkinointi ja sopimuskäytännöt
- laki- ja verotusasiat
- jne.

Suunta → Jalkautus → Toteutus

Yhteenveto – monen asian on muututtava

1. **Ruokaketjumme tarvitsee yhteisen tahtotilan ja yhteisen ruokastrategian. Perustetaan uusi linjaava keskustelufoorumi – Yhteinen Ruokapöytä**

2. Tuottajien on palautettava ensisijainen ohjaus- ja johtamisvastuu itselleen, voimistettava sekä omistajaohjaustaan että lisättävä yhteistyötä omistamissaan alan yhteisissä yrityksissä ja järjestöissä.

3. Tulosjohtaminen on vakiinnutettava maatilayrittäjyyden perustaksi. **Talousosaaminen kunniaan ja euroista yhteinen kieli ulottuen hallintoon ja viranomaisiin saakka.**

4. **Maataloutemme ja sen myötä ruokahuoltomme perusta ovat ja tulee edelleen olemaan investoivat, kehittävät ja aitoa yrittäjäriskiä ottavat kannattavat tilat – koosta riippumatta.**

5. **Pellot ovat maatalouden tärkein tuotantoväline. Tarvitsemme laajan peltojen ympärille rakennetun kehittämisohjelman.**

Yhteenveto – monen asian on muututtava

6. **Viennissä meidän on noustava alisuoriutujasta globaaliksi turvallisen ruuan tuottajaksi.**

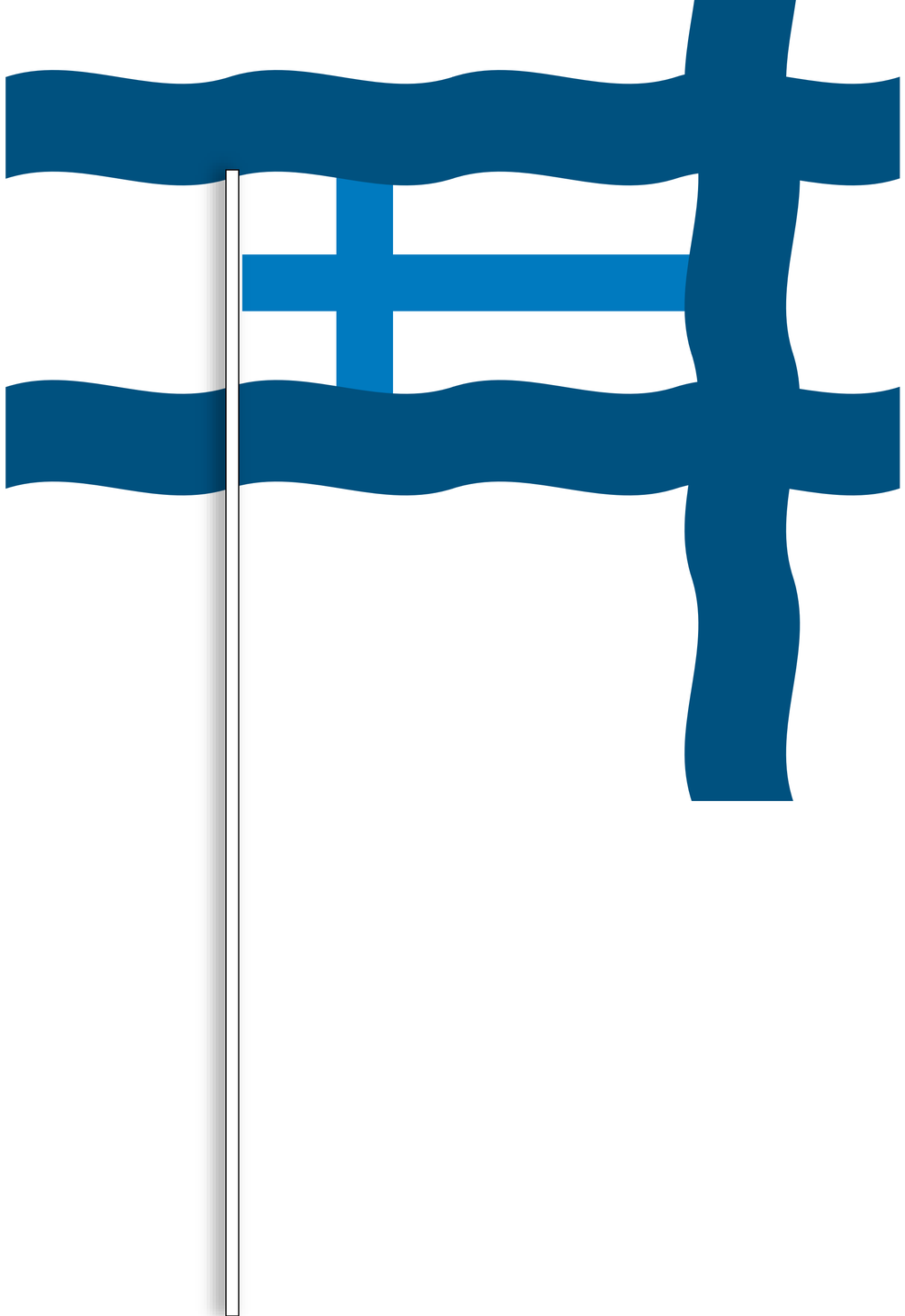
7. **Päivittäistavarakauppa saatava mukaan aidon win – win kumppanuuden hengessä, vastuullisuutta ja datan avoimuutta korostaen.**

8. **Nostetaan suomalainen maatalous digitalisaation, tekoälyn, alustatalouden ja avoimen datan hyödyntäjänä edelläkävijäksi maailmassa.**

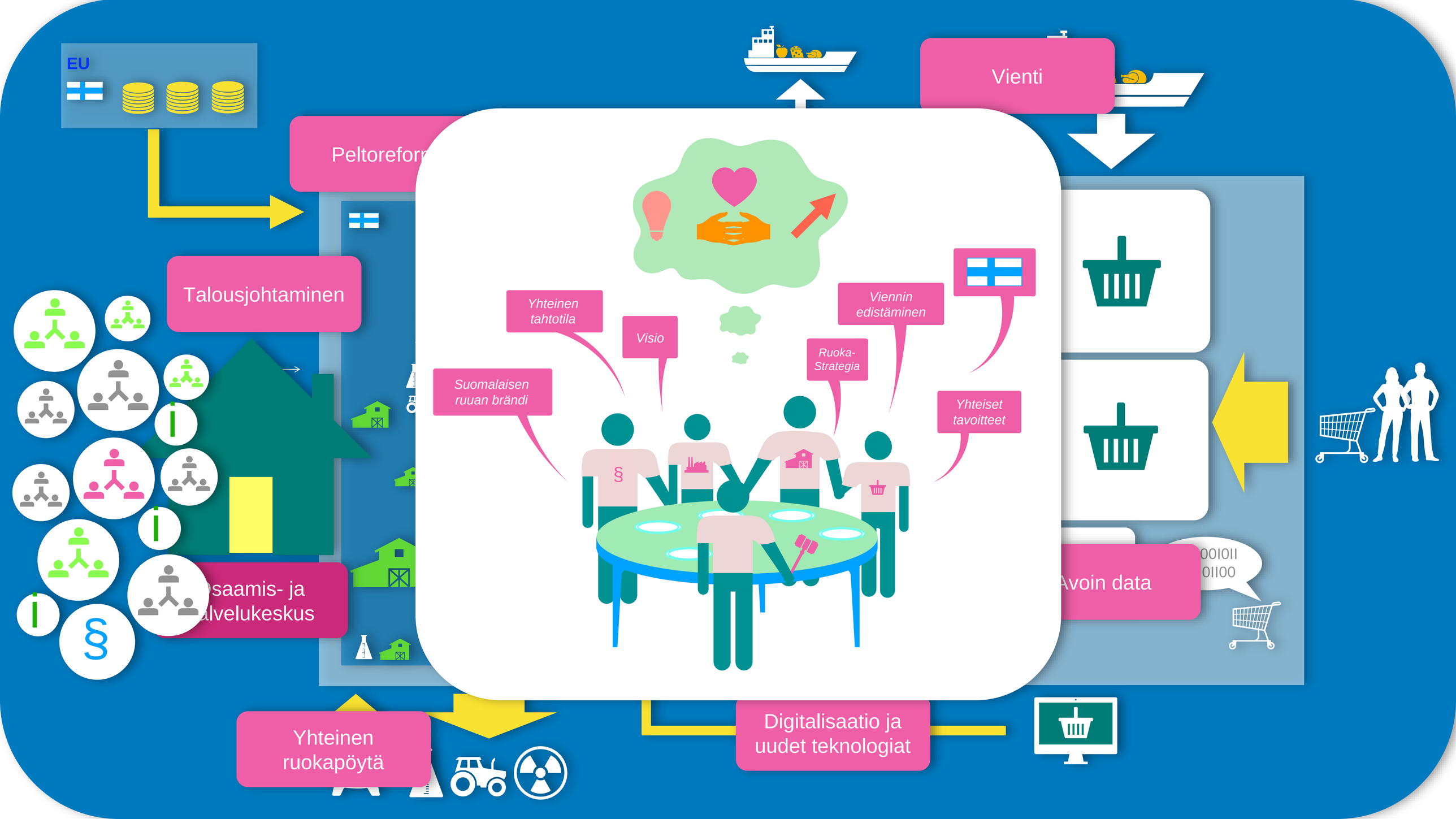
9. **Innovaatiot ja erikoistuminen – enemmän rohkeutta, ennakkoluulottomuutta ja oma-aloitteisuutta.**

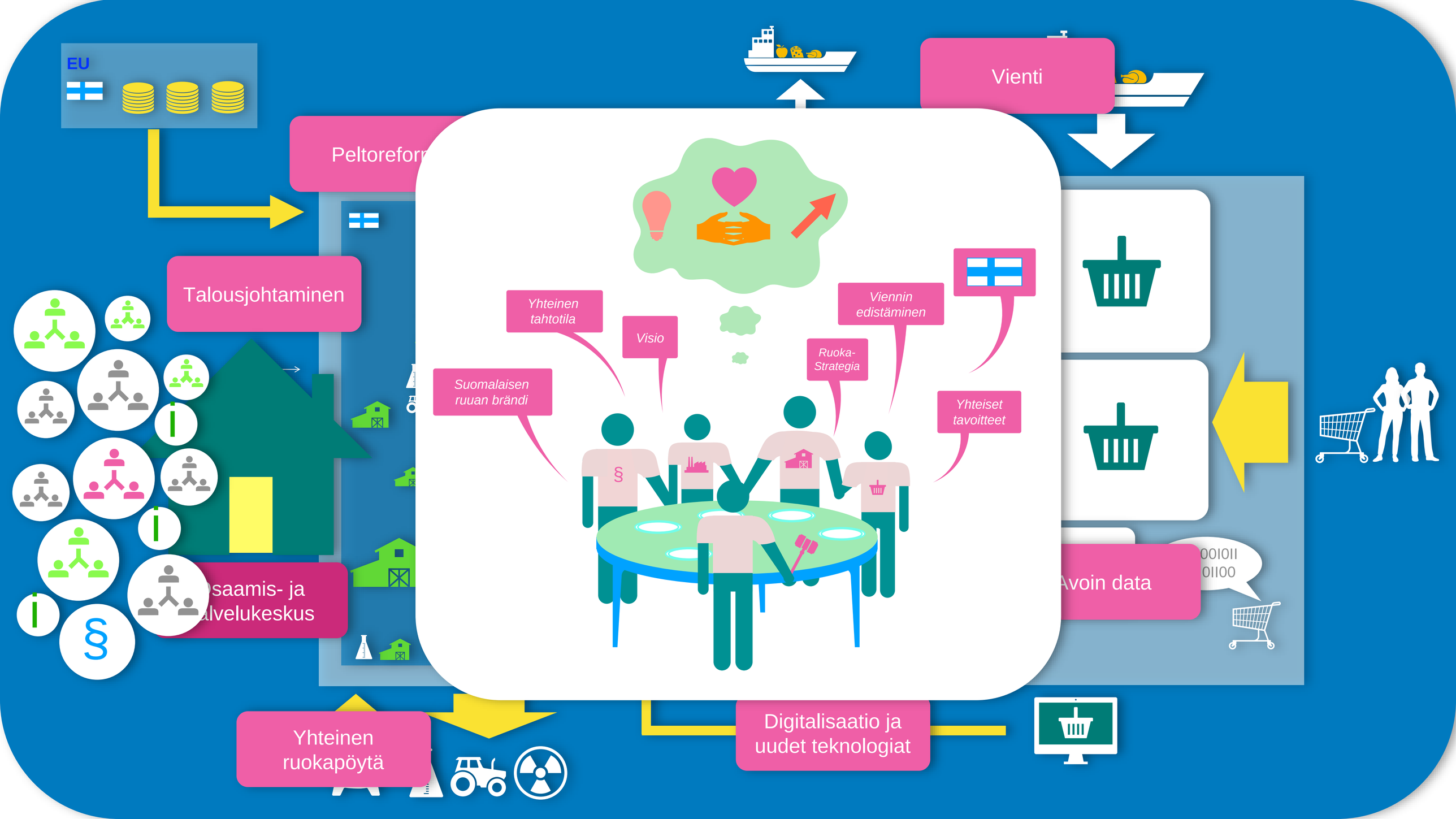
10. **Onnistumisen eväät luodaan huippuunsa viritetyllä tutkimuksella, koulutuksella ja neuvonnalla. Kootaan alan ohjaus yhteen, perustetaan uusi maatalouden osaamis- ja palvelukeskus.**

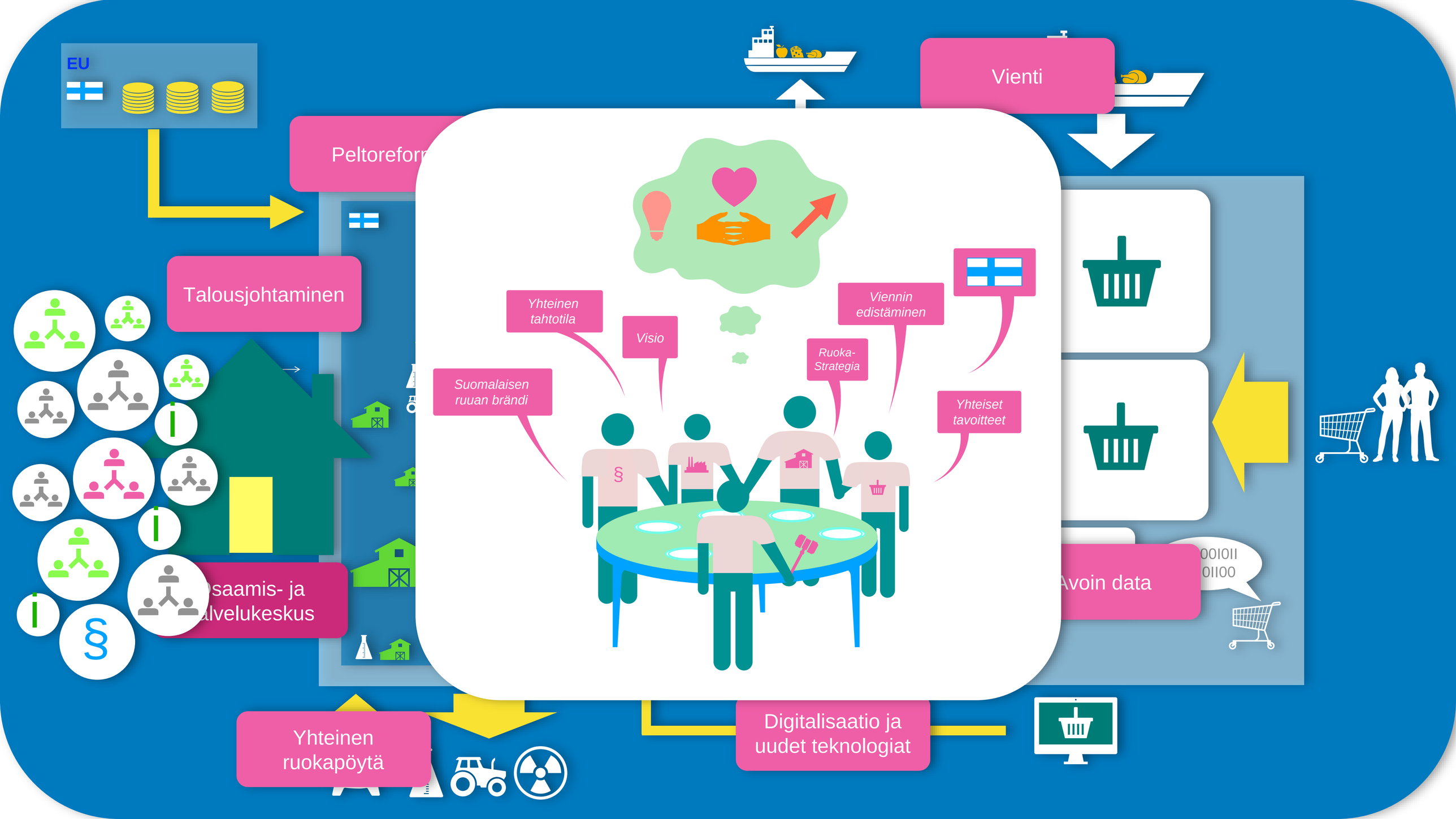
KIITOS

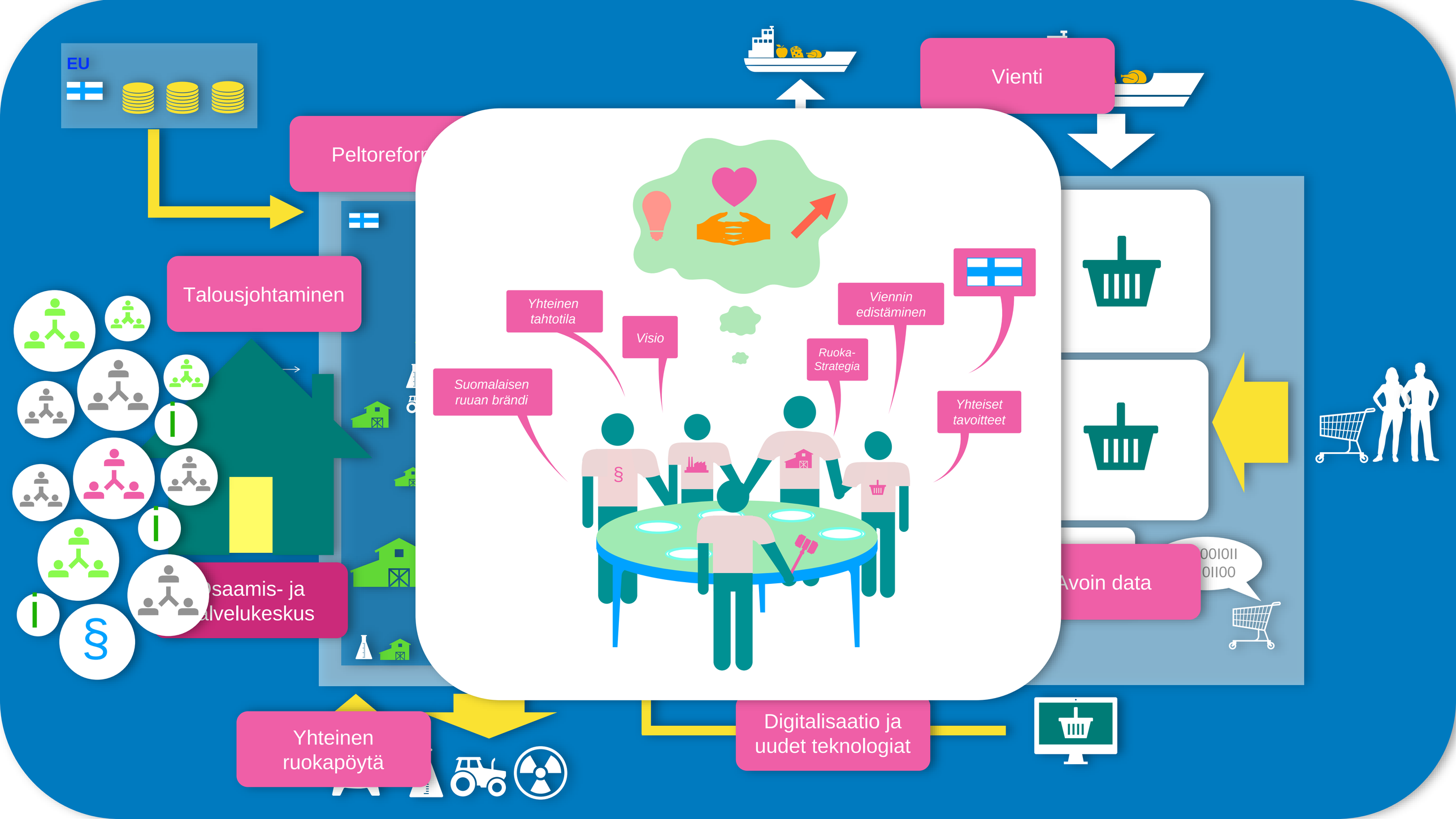

www.reijokarhinen.fi

EU
Vienti
Peltoreform
Talousjohtaminen
Yhteinen tahtotila
Visio
Suomalaisen ruuan brändi
Viennin edistäminen
Ruoka-Strategia
Yhteiset tavoitteet
§
saamis- ja
lvelukeskus
Avoin data
Yhteinen ruokapöytä
Digitalisaatio ja uudet teknologiat

EU
Vienti
Peltoreform
Talousjohtaminen
Yhteinen tahtotila
Visio
Suomalaisen ruuan brändi
Viennin edistäminen
Ruoka-Strategia
Yhteiset tavoitteet
§
saamis- ja
lvelukeskus
Avoin data
Yhteinen ruokapöytä
Digitalisaatio ja uudet teknologiat

EU
Vienti
Peltoreform
Talousjohtaminen
Yhteinen tahtotila
Visio
Suomalaisen ruuan brändi
Viennin edistäminen
Ruoka-Strategia
Yhteiset tavoitteet
§
saamis- ja
lvelukeskus
Avoin data
Yhteinen ruokapöytä
Digitalisaatio ja uudet teknologiat

EU
Vienti
Peltoreform
Talousjohtaminen
Yhteinen tahtotila
Visio
Suomalaisen ruuan brändi
Viennin edistäminen
Ruoka-Strategia
Yhteiset tavoitteet
§
saamis- ja
lvelukeskus
Avoin data
Yhteinen ruokapöytä
Digitalisaatio ja uudet teknologiat